

ПАТО ФІЗИОЛОГІЯ

О. В. Атаман

Нова Книга
видавництво

О. В. Атаман

Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях

Видання четверте

Навчальний посібник для студентів
вищих медичних навчальних закладів
IV рівня акредитації

Вінниця
НОВА КНИГА, 2010

УДК 1 (075)
ББК 87.2я73
А 92

Схвалено

Центральним методичним кабінетом з вищої освіти МОЗ України як навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації. Протокол № 4 від 29.11.2006.

Автор:

Олександр Васильович Атаман – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фізіології і патофізіології Сумського державного університету

Рецензенти:

Ю. В. Биць – член-кореспондент АПН України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри патологічної фізіології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця;

М. М. Бідюк – доктор медичних наук, професор кафедри патологічної фізіології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького;

А. І. Гоженко – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри загальної та клінічної патологічної фізіології Одеського державного медичного університету.

Атаман О. В.

А 92 Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях. Навчальний посібник / Видання 4-е, стереотипне. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 512 с.: іл.
ISBN 978-966-382-278-5

У посібнику у формі запитань і відповідей викладено основні розділи патологічної фізіології згідно з навчальною програмою для студентів вищих медичних навчальних закладів, затвердженою Міністерством охорони здоров'я України (Київ, 2006).

Для студентів вищих медичних навчальних закладів. Може бути корисним для лікарів усіх спеціальностей під час підготовки до іспитів на кваліфікаційну категорію.

УДК 1 (075)
ББК 87.2я73

ISBN 978-966-382-278-5

© О. В. Атаман, 2000, 2007, 2008, 2010
© НОВА КНИГА, переклад українською, Шутова Л. Я., 2007
© НОВА КНИГА, 2007, 2008, 2010

ЗМІСТ

Від автора.....	5
Частина I. ЗАГАЛЬНА ПАТОЛОГІЯ.....	6
1. Предмет, завдання і методи патологічної фізіології. Патологічна фізіологія як навчальна дисципліна.....	6
2. Загальна нозологія.....	15
3. Загальна етіологія.....	21
4. Загальний патогенез.....	25
5. Патогенна дія факторів зовнішнього середовища.....	30
6. Роль спадковості і конституції в патології.....	41
7. Значення вікових факторів у патології. Старіння.....	48
8. Роль реактивності в патології.....	55
9. Порушення імунологічної реактивності.....	65
10. Алергія.....	73
11. Ушкодження клітини.....	88
12. Екстремальні стани.....	101
13. Місцеві розлади кровообігу. Порушення мікроциркуляції.....	105
14. Запалення.....	116
15. Гарячка.....	130
16. Патологія клітинного росту. Пухлини.....	138
17. Порушення енергетичного обміну.....	157
18. Голодування.....	162
19. Гіпоксія.....	166
20. Порушення вуглеводного обміну.....	175
21. Порушення жирового обміну.....	189
22. Порушення білкового обміну, обміну амінокислот і азотистих основ.....	196
23. Порушення водно-сольового обміну.....	200
24. Порушення фосфорно-кальцієвого обміну.....	215
25. Порушення кислотно-основного стану.....	224
Частина II. ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ ОРГАНІВ І СИСТЕМ.....	232
26. Патологічна фізіологія системи крові.....	232
26.1. Порушення системи еритроцитів.....	238
26.2. Порушення системи лейкоцитів.....	264
26.3. Порушення гемостазу.....	281
27. Патологічна фізіологія серця.....	300
28. Патологічна фізіологія кровоносних судин.....	336
29. Патологічна фізіологія зовнішнього дихання.....	357
30. Патологічна фізіологія травлення.....	374
31. Патологічна фізіологія печінки.....	402

32. Патологічна фізіологія нирок.....	420
33. Патологічна фізіологія ендокринної системи.....	439
34. Патологічна фізіологія нервової системи.....	475
ПІСЛЯМОВА.....	500
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	501
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК.....	504

*Легко йти правильно за тим,
хто правильно йде попереду.*

Я. Коменський

Від автора

Ідея написання “Патологічної фізіології в запитаннях і відповідях” народилася на кафедрі патологічної фізіології Київського медичного інституту (нині Національний медичний університет імені О. О. Богомольця) і належить члену-кореспонденту АМН СРСР М. Н. Зайку. Втілюючи його ідею в життя, я хотів ушанувати світлу пам'ять учителя, якому зобов'язаний своїм становленням як ученого і педагога.

Життя Миколи Никифоровича Зайка – це ціла епоха у вітчизняній патофізіології. Він мав щасливу можливість учитися і працювати у таких корифеїв медицини, як О. О. Богомолець, Ю. С. Лондон, М. М. Аничков. Це щастя – мати видатного вчителя – він подарував і нам, своїм учням.

Вихований на кращих традиціях світової науки, дуже чуйний до всього нового і прогресивного, він ішов попереду й прагнув бути першим завжди і в усьому.

Він був першим, коли читав свої кращі лекції, виступав із кращими доповідями, коли, згуртувавши навколо себе своїх учнів, вирішив створити кращий підручник.

Розробляючи проблему нервової трофіки, він уперше сформулював концепцію патогенезу нейродистрофічного процесу в тканинах з порушеною чутливою іннервацією. Науковий напрям, що розвивався під його проводом, став одним з основних елементів у фундаменті теорії медицини.

Протягом багатьох років М. Н. Зайко був визнаним лідером патофізіологів України. Очолюване ним Українське республіканське товариство об'єднало кращих представників теоретичної медицини, стало центром наукових дискусій і генератором багатьох ідей як в галузі власне наукових досліджень, так і в питаннях викладання патологічної фізіології.

Наукові й педагогічні заслуги Миколи Никифоровича було відзначено Державною премією УРСР, премією імені О. О. Богомольця, медалями Ф. Шиллера і Я. Пуркіньє, численними урядовими нагородами, почесними званнями.

М. Н. Зайко завжди щедро ділився зі своїми учнями тим, чим його так багато обдарувала природа і чому навчило життя. Його шляхетність, інтелігентність, мудрість і доброта завжди були прекрасним зразком для наслідування. Ми завжди і в усьому могли пишатися своїм Учителем.

Сьогодні з радістю згадую атмосферу, що панувала на кафедрі. Їй були притаманні висока інтелігентність, доброзичливість, творчість, здорова конкуренція. Дякую долі за можливість учитися у старших товаришів і колег. У кращого Вчителя були і кращі учні – Ю. В. Биць, Л. Я. Данилова, В. О. Горбань, В. А. Міхньов, І.І. Потоцька, Л. О. Попова, Л. П. Заярна, Н. К. Сімеонова, Н. С. Смирнова. Завжди відчував радість від спілкування і з іншими учнями Миколи Никифоровича, з якими не довелося разом працювати, – Г. М. Бутенком, Е. В. Гюллінгом, О. Г. Резниковим, О. І. Сукманським. Щастя їм і творчих успіхів.

ПІСЛЯМОВА

Інтенсивний розвиток сучасної науки, зокрема експериментальної і теоретичної медицини, спричинюється до стрімкого збільшення обсягу інформації, яку студент має засвоїти за час навчання у медичній вищій школі. Особливо важко з огляду на це студентам, що прибули на навчання з інших країн, оскільки до об'єктивних чинників, однакових для всіх, хто вивчає медицину, додається й низка додаткових, таких як труднощі в опануванні мови і наукової термінології, часто недостатньо високий загальний рівень підготовки тощо. Ці обставини ставлять на порядок денний завдання щодо створення навчальних посібників, які мають полегшити засвоєння складних загальнотеоретичних медичних дисциплін.

Написаний автором посібник покликаний певною мірою заповнити ту прогалину, що існує сьогодні в навчальній літературі такого спрямування. Нам здавалося, що форма запитань і відповідей акцентує увагу на головному, а тому має допомогти студентам в їхній роботі з підручником і бути корисною при підготовці до підсумкових занять та іспиту.

Викладений у книзі матеріал відповідає навчальній програмі з патологічної фізіології для студентів вищих медичних навчальних закладів, затвердженій Міністерством охорони здоров'я України (Київ, 2006). Слід, однак, зазначити, що в основу посібника покладено власний курс лекцій автора, його уявлення про структуру і зміст окремих розділів предмету. Ці уявлення, можливо, не завжди збігаються з традиційними і загальноновизнаними. Неминучі для такого роду видань деякі спрощення зроблено цілком свідомо з дидактичною метою. Вони спрямовані на краще засвоєння навчального матеріалу. З урахуванням цього посібник не претендує на роль підручника і, природно, не може його замінити.

Автор буде вдячний за критичні зауваження і задоволений, якщо його робота допоможе студентам у вивченні дуже цікавої і потрібної для становлення лікаря дисципліни, що нею є патологічна фізіологія – теоретична й експериментальна основа медицини.

Навчальне видання

Атаман Олександр Васильович

ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ В ЗАПИТАННЯХ І ВІДПОВІДЯХ

Видання четверте

Навчальний посібник

Редактор: *О. В. Марчук*

Коректор: *Л. Я. Шутова*

Комп'ютерна верстка: *С. А. Олійник, В. В. Чубатюк*

Підписано до друку 12.02.2007 р. Формат 70×100_{1/16}.
Гарнітура Таймс. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 40,8. Тираж 1000 прим. Зам. № 1037

ПП «Нова Книга»

м. Вінниця, вул. Квятека, 20

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців,
вигопівників і розповсюджувачів видавничої продукції

ДК № 2646 від 11.10.2006 р.

Тел. (0432) 52-34-80, 52-34-82. Факс 52-34-81

E-mail: newbookl@vinnitsa.com

www.novaknyha.com.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
на ДП «Державна картографічна фабрика»
21100, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 19

Атаман Олександр Васильович,
1954 року народження, доктор
медичних наук, професор,
завідуючий кафедрою фізіології
і патофізіології Сумського
державного університету.

Учень М. Н. Зайка і Ю. В. Биця.
Лауреат Премії імені

О. О. Богомольця Академії наук
України. Наукові дослідження
присвячені питанням
патофізіології, біо- і патохімії
артеріальної і венозної стінки,
проблемі резистентності
кровоносних судин до розвитку
склеротичних уражень. Автор
понад 100 друкованих робіт,
у тому числі двох монографій,
підручника і посібника з
патологічної фізіології.

www.novaknyha.com.ua

NOVA КНУНА
PUBLISHERS